

Ільчук Валерій Петрович,
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Шпомер Тетяна Олександрівна,
к.е.н.,
ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Анотація. Окреслено проблеми кредитного та інвестиційного забезпечення розвитку підприємств реального сектора національної економіки. Виявлені причини низької ефективності співпраці банків з виробничими підприємствами та розкрито переваги їх функціонування і розвитку в межах промислово-фінансових груп.

Ключові слова: кредитний ринок, кредитні ресурси, банківські установи, виробничі підприємства, інтеграційна взаємодія, промислово-фінансові групи.

Негативний вплив фінансово-економічних криз на розвиток національної економіки виявляється у спаді кредитно-інвестиційної діяльності, що створює проблеми для функціонування і розвитку виробничих підприємств. Деградація вітчизняного виробництва, деіндустріалізація економіки призвела до втрати Україною статусу індустріальної, технологічно розвиненої країни і перетворила її в аграрну, економіка якої може втратити здатність технологічного оновлення і переходу до стійкого економічного зростання. Кризові явища у фінансовій сфері чітко відбиваються на реальному секторі економіки, що спонукає до зниження підприємницької активності суб'єктів малого і середнього бізнесу, припинення відтворювального процесу в переважній кількості виробничих підприємств, зменшенню прибутків і навіть до банкрутства, що викликає проблеми залучення кредитних коштів, внаслідок втрати кредитоспроможності. Неплатоспроможний попит суб'єктів ринку на кредитні кошти викликає зростання їх заборгованості за кредитами, що негативно впливає як на підприємства, так і на банки, збільшуючи кількість проблемних кредитів (прострочених чи сумнівних), зменшуючи накопичення резервів фінансових ресурсів під кредитні операції, збільшуючи кредитні ризики.

Пошук шляхів створення сприятливих умов кредитування виробничих підприємств є досить актуальними завданнями, від вирішення яких залежить подальша траєкторія економічних зрушень в Україні. Для створення належних умов функціонування і розвитку економіки країни необхідно забезпечити легку доступність до кредитних коштів, які б могли надаватись на прийнятних для позичальника умовах.

В умовах, що склалися, банкам слід переглянути свою фінансово-кредитну політику щодо максимізації своїх прибутків, розробити стратегію доступності кредитних коштів для виробничих підприємств, посилити увагу на пріоритетах щодо кредитування та інвестування програм модернізації та інноваційного оновлення основних засобів підприємств, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Банки мають бути зацікавлені у розвитку вітчизняного виробництва, тому що саме потужний виробничий потенціал, ефективне функціонування виробничих підприємств є певним стимулом і каталізатором підвищення платоспроможного попиту виробничих підприємств на кредитні кошти, які необхідні для технологічного переоснащення виробництва з метою забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку в умовах постійних викликів та загроз. В свою чергу стійкий платоспроможний попит на кредитні кошти забезпечує стабільний розвиток банківської системи.

Реальна взаємовигідна співпраця банків і виробничих підприємств можлива за умови їх стійких довготривалих стосунків, що забезпечується реалізацією їх спільних інтересів, спрямованих на ефективне функціонування, розвиток та економічне зростання.

Їх інтеграція у свій час започаткувала у світовому економічному просторі такі системи утворення як фінансово-промислові групи (ФПГ), в Україні промислово-фінансові групи (ПФГ), призначення яких – підвищити ефективність функціонування його учасників.

У реальних умовах фінансово-господарської діяльності при взаємовигідній співпраці всіх учасників системного утворення їхні економічні інтереси спрямовуються на досягнення спільної мети – створення високоефективного виробництва, здатного виготовляти конкурентоспроможну продукцію і прибуткова діяльність якого забезпечує економічні очікування насамперед двох основних економічних партнерів – банку і виробничого підприємства.

Висока ефективність фінансово-господарської діяльності ПФГ має забезпечуватись завдяки синергії взаємодії всіх учасників системного утворення, яке охоплює професійних гравців у сферах виробництва та фінансів.

ПФГ порівняно з окремо функціонуючими виробничими підприємствами мають значно більше можливостей щодо розв'язання ряду проблем, які з'являються у відносинах між банками та виробничими підприємствами, а саме [1]:

- забезпечення необхідного фінансування розвитку виробництва в протидію проблемам переміщення грошових потоків, що обумовлюється як обмеженістю можливостей підприємства щодо їх залучення, так і високим ризиком кредитування;

- забезпечення взаємовигідних економічних інтересів всіх сторін кредитного процесу: банку – в одержанні доходів від своєї діяльності в довгостроковій перспективі; підприємства – в отриманні доступних кредитних ресурсів для забезпечення власних фінансових потреб;

- уникнення проблем з повернення кредитів, що важливо як для банків, так і для підприємств;

- удосконалення взаємовідносин в межах системи «банк-підприємство», що не завжди можливо в межах існуючої нормативної бази.

В межах ПФГ мінімізуються певні протиріччя у фінансових взаємовідносинах банку та підприємства внаслідок спільного прагнення до взаємовигідного співробітництва у сфері фінансово-господарської діяльності.

Подальший розвиток ПФГ має на меті:

- активізацію інвестиційної діяльності виробничих підприємств, технологічне переоснащення виробництва, створення наукоємних виробництв, здатних виготовляти продукцію з високою доданою вартістю, конкурентоспроможну на світових ринках;

- кардинально змінити структуру експорту України з сировинної на наукоємну;

- створити виробництва, спрямовані на імпортозаміщення, що дозволить організувати виробництво товарів, які імпортуються в Україну;

- насичення споживчого ринку України високоякісними товарами вітчизняних виробників;

- забезпечити перехід національної економіки на вищі технологічні уклади.

Взаємовідносини банків і виробничих підприємств у межах ПФГ суттєво знижує складність ведення документообігу, зменшує тривалість бюрократичних процедур надання кредитних коштів, сприяє розробці та впровадженню інноваційних технологій, процедур і інструментів надання кредиту, знижує вартість позикових коштів, знижуються кредитні ризики, забезпечуються доволі ліберальні вимоги до розкриття інформації про позичальника, можливість оперативного управління запозиченнями у формі окремих траншів в тому числі і додаткових за умов їх необхідності, надає можливість залучати кредитні кошти на тривалий термін і на вигідних умовах, дозволяє вибір зручної форми погашення кредитів.

Головним завданням створення ПФГ є підтримка та активізація техніко-технологічного та інноваційного розвитку національної економіки, що забезпечується ефективною кредитно-інвестиційною діяльністю банку, як одного із головних учасників зазначеного системного утворення.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Лещук В.П. Удосконалення управління фінансовим капіталом фінансово-промислової групи. *Науковий вісник НЛТУ*. 2012. Вип. 22.9. С. 158-161.

2. Лепак Р.І. Тенденції розвитку і перспективи промислово-фінансових груп в Україні. *Науковий вісник НЛТУ*. 2008. Вип. 18.9. С. 233-239.